

عنوان مقاله:

سناریو های تکوین علم اجتماعی اسلامی: امکان/امتناع

محل انتشار:

دوفصلنامه اسلام و علوم اجتماعی، دوره 7، شماره 13 (سال: 1394)

تعداد صفحات اصل مقاله: 28

نویسندگان:

مسعود کوثری - دانشیار جامعه شناسی، گروه ارتباطات دانشگاه تهران

سید محمود نجاتی حسینی - استادیار جامعه شناسی، مدیر بخش جامعه شناسی دین در موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران

خلاصه مقاله:

این مقاله، صرفاً به عنوان یک موضع نظری معرفتی (و نه رتوریک سیاسی ایدئولوژیک) به سناریوهای تکوین یک علم اجتماعی اسلامی (امکان/امتناع) می پردازد. براساس استدلال هایی مبتنی بر معرفت شناسی و منطق رشد علمی، این مقاله درصدد است نشان دهد که شکل گیری یک علم اجتماعی اسلامی هم ممکن است و هم ممتنع، اما امتناع از تکوین یک علم اجتماعی اسلامی بیشتر از نوع عملی است تا ذاتی. امتناع عملی بیش از هر چیز ناشی از طرح علم اجتماعی دینی در چشم اندازی کاملاً محدود از علم و رشد عملی است. بنابراین، امتناع در عمل به موانعی مانند زمان بزی، کافی نبودن دانش دینی در همه عرصه ها، توجه نکردن به دیگر سرچشمه های معرفت، استریل کردن متافیزیکی، عدم اتکای به عقل و بافت زدایی دانش اجتماعی اشاره دارد. نوع دیگری از امتناع نیز متصور است؛ یعنی ممکن است بیشتر به خاطر انعطاف ناپذیری مدل علم شناسی فلسفی باشد که بر مبنای آن نمی توان معرفت علمی را به هر اندازه و به هر طور با هر سلیقه سازگار کرد. تو گویی توصیه به احتراز از رفتن به سمت تکوین علم اجتماعی اسلامی می خواهد نشان دهد که ادعای هر علم اجتماعی نو پدید (از جمله علم اجتماعی اسلامی) باید ادعایی متکی به اجتماعیت (عرفی بودن) و علمیت (معرفتی بودن) باشد و این میسر نیست مگر تن دادن به همان قواعد علم شناسی فلسفی و معرفت شناسی علمی بر پیشینه ساخته شده قبلی. باری در مقاله حاضر تلاش شده است تا با طرح چشم اندازی گسترده تر و قرار دادن مفهوم علم اجتماعی اسلامی در مدلی پویا از علم شناسی فلسفی و الگوی رشد علمی (مدل پویای تولید علم) تصویری پویا از علم اجتماعی دینی تصویر شود. این تصویر نیز مانند هرگونه معرفتی دستخوش تغییر و تحول خواهد بود و پیامش آن است که تلاش های نظری ما برای تعریف رابطه دین و علم و رشد نظریه های اجتماعی دینی (اسلامی) جریانی بی پایان خواهد بود. نمی توان یک بار و برای همیشه آن را تعریف کرد و کار را تمام شده پنداشت. خود این تعریف و بازتعریف ها نیز بخشی از علم اجتماعی دینی خواهد بود.

کلمات کلیدی:

علوم اجتماعی، اسلامی کردن علوم اجتماعی، بومی کردن، اسلامی کردن دانش

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/856575>

